

Frank Miller - Yön Ritarin tappio

FRANK MILLER - SANAN RITARI, KUVAN HURJAPÄÄ

VESA KATAISTO

Frank Milleristä on tullut käsite. Hän on onnistunut töillään pääsemään asemaan, jossa voi vapaasti toteuttaa omia ajatuksiaan kenenkään niihin puuttumatta. Miller on perusesimerkki niistä nuorista sarjakuvafaneista, jotka olkelsiin ympyröihin päästyään saattoivat toteuttaa haaveensa - piirtää ja kirjoittaa sarjakuvia; super-supersankarisarjoja, joiden sisältö ja toteutus löydä laudalta vanhat idolit.

Miller syntyi Marylandissa vuonna 1957. Vanhemmat muuttivat muutamaa vuotta myöhemmin Vermontiin, maaseudulle, jossa Frank ei kuitenkaan tuntenut oloaan kotoiseksi. Television ja sarjakuvien mainostamana tuli New Yorkista nelimakaupunki, jonne oli pakko joskus päästä. Täysi-ikäisyyttä odotellessaan hän luki enemmän ja enemmän sarjakuvia. "Enkä vain luku - minä sulauduin niihin fantasian tarpeessani. Varsinkin teini-ikässä lopetin sarjakuvien luvun ja siirryin kirjoihin sekä elokuviin. Dekkarit ja Hitchcockin sekä Truffautin elokuvat kiinnostivat minua erityisesti", toteaa Miller. Piirtämisen hän opetteli pääasiassa itse tutkimalla esikuvia: Gil Kanea ja Will Eisneriä.

Kirjoittamiseen löytyi apua Nietzschen ja Ayn Randin filosofiasta. Ensiaskeleet yleiseen tietoisuuteen Miller otti liittymällä Apa-5 (amateur press association) -nimiseen ryhmään, jonka jäsenet lähettivät toisilleen itsetehtyjä lehtiä, "apazineja". Millerin "Over-kill" -apazineissa ilmestyivät hänen ensimmäiset työnsä (1974-75), etsivä/rikkostarinoita esitettynä voimakkaalla piirrostyylillä, jossa näkyy Millerin halu purkaa energiaansa rakastamaansa taidemuotoon. Seuraava käänne tuli, kun Miller tutustui Neal Adamsiin, joka kriittillä ja neuvoilla opetti hänelle, mitä ammatti-aihtajan työhön kuuluu. Niinpä parikymppinen nuori kyky otti ja lähti etsimään töitä New Yorkista. Uhkarokkeus

palkittiin, Miller onnistui saamaan töitä Gold Key-kustantamon Twilight zone -lehdessä. Vähän myöhemmin hän alkoi työskennellä myös DC:lle kuvittamaan kauhutarjoja. Mutta kolmas työpaikka osoittautui toden sanovaksi: Marvelin päätoimittaja Jim Shooter kiinnostui Millerin kuvittamasta Marvel Team-up -jaksosta, jossa Hämähäkkimies ja Daredevil seikkailivat.

Jälkimmäinen sankari oli vaikeuksissa, koska sarjan vakituinen kuvittaja Gene Colan oli siihen kyllästynyt. Paikkaa tarjottiin Millerille, joka lollia otti työn vastaan - olihan Daredevil lähes ihminen, toki omilla kliseillään varustettu, mutta ei liiaksi rasitettu.

Daredevil tarjosi erinomaisen kasvu- ja keuhkopohjan. Hahmo oli helposti muokattavissa ja hyvin pian Miller löysi rajat, "kehiksen" jonka sisällä hän oli vapaa tekemään mitä halusi. Hän tiesi mitä. Spiritistä peräisin olevat vahvat raishahmot saivat alkunsa Elektra:ssa ("Nappasin Spiritistä ensimmäisen Sand Saref -tarinan ja muokkasin sen avulla Elektran").

Asetelma toimi, ja pian entisestä rakastotusta palkkamurhaajaksi muuttunut Elektra oli varastaa Daredevililtä sydämen lisäksi myös enemmistön paistatilaista. Hänet oli siis pantava jäähyllä, eli toisin sanoen tapettava, kunnes koittaisi hetki ylösnousemukselle.

Ainoa seikka, joka Daredevilissä lopulta häiritsi Millerin valtaa oli toden ja epätoden suhde: Miller erottaa tiukasti scifiä ja fantasiataisistaan, ja yritti töissään jättää ensikimainnille niin vähän sijaa kuin mahdollista.

Miller siis karsi pois silkoja mahdotto- muuksia, mutta havaitsi että realismissakin on ongelmansa. Daredevil seikkaili New Yorkissa, todellisessa kaupungissa melkein aidoissa paikoissa, mikä vaikutti oleellisesti tarinoihin. "En haluaisi niinkään piirtää todellista ympäristöä kuin henkilöiden sielunmaisemaa, mikä syvälistäisi sarjojani. On valittava parhaiten toimivat lavasteet."

Tästä syystä, sekä Millerin mieltymyksestä japanilaisiin ninja/samuraisarjakuviin, syntyi hänen tähän asti ainoa varsinainen scifi-tarinaan, Ronin.

Ronin kertoo tulevaisuuden New Yorkista, maailmasta jossa ei enää tunneta minkäänlaisia normeja. Kaikki on saastunutta unelmia lukuunottamatta. Ainoa todellinen vaillanpitäjä on Aquarius-yhtymä ja sen päätietokone Virgo, joka laajenee jatkuvasti itsesiltoisena bi-

opiiriensä kautta musertaen kaupunkia al- leen.

Millerin perustomat alkavat Roninissa selkiytyä, vaikka siinä onkin vielä paljon kokeelli- suutta varsinkin kuvan alueilla. Hän oli kuitenkin löytänyt Roninissa sen, missä on vahvim- millaan - enintään kymmenen lehden mittai- set "minisarjat", dekkarien ja Will Eisnerin lan- seoraaman graphic novel-tyylin yhdistelmän.

Sitten tulikin hetki, jolloin Miller varmisti lai- vasosuutensa sarjakuvantekijöiden parattis- sa: samana vuonna (1986) ilmestyivät Dark Knight, Elektra: Assassin ja Daredevil: Born Again.

Ensin mainittu ei kaipaa esittelyä, se on täydellinen "dokumentti" Batmanin viimeises- tä viikosta -"kamera" on aina sattunut ole- maan oikeassa paikassa, oikealla hetkellä. Merkittävää on myös Millerin kielenkäyttö, esim. presidentin mumina ja varsinkin "mu- tantikieli", joka valitettavasti latistuu olemat- tomiin käännöksessä.

Parhaimmillaan tarinat toimivat hahmojen joutuessa tekemään periaatepäätöksiä ja muuttamaan asenteitaan. Millerin Teräsmies pysyy "partioaikana" vielä ydinohjauksenkin jälkeen, mutta Kapteeni Amerikan on murjot- tava sotilaita säilyttääkseen unelmansa. Matt Murdock rikkoo takia saadakseen oikeutta ja Batman muokkaa omat sääntönsä - Elektras- ta puhumattakaan.

Valta turmelee ja ehdoton valta tulee suo- raan pirulta, kertoo Miller tarinoissaan. Hänen graphic novellinsa ansaitisivat oman tutkiol- mansa kukin, niin paljon niissä on sisältöä ja vimmaa. Hillittömin kaikista on Elektra: As- sassin, jossa Miller ja Sienkiewicz kirjaimelli- sesti päästävät pirun irti. Vakavuus haihtuu parin ensimmäisen numeron jälkeen, ja tekijät pääsevät potkimaan munille kaikkien py- hintä, presidentti-instituutiota.

Ja lisää tulee. Parhaillaan on tekeillä kolme minisarjaa, mm. Elektra lives again. Äskettäin sai ensi-iltansa Robocop II, jossa sympaatti- nen pelttikyttä saa Millerin ansiosta vastaansa mm. 12-vuotiaan huumejunkkaan ja osallis- tuu poliisilakkoon paremman palkan toivossa!

Millerin ja muiden uudistajien työt luovat jatkumon; jotkut niistä faneista jotka nyt ahmi- vat heidän sarjojaan tulevat aikoinaan pistä- mään paremmaksi, mikäli pystyvät, sillä ainai- kin Miller aikoo varmasti pysytellä huipulla vielä 90-luvun ajan. Damn straight.

Frank Miller

